

**TRANSCRIȚII PENTRU HARPĂ. ASPECTE CREATIVE ȘI STRATEGII DE
ADAPTARE A TEXTULUI MUZICAL LA HARPĂ**

TEZĂ DE DOCTORAT

Doctorand: Maria Năstasă-Bîldea

Coordonator: Prof. univ. dr. DHC Dan Dediu

REZUMAT

Punctul de plecare al tezei mele, intitulată *Transcripții pentru harpă. Aspecte creative și strategii de adaptare a textului muzical la harpă*, îl constituie proiectul cu instrumente istorice inițiat în urmă cu un deceniu de orchestra Armonia Atenea la inițiativa dirijorului Geoge Petrou. Colaborarea cu această formație m-a condus la explorarea diferitelor tipuri de acordaje inspirate de o cercetare minuțioasă a tehnicilor de acordaj specifice harpelor istorice (e.g. harpa cu acțiune simplă¹ și harpa cu acțiune dublă², bazate pe modelele Erard).

Plecând de la aceste tipuri de acordaje, am ajuns să descopăr o abordare personală a preparării harpei moderne în scordatura specifică harpei istorice, inovație care oferă maleabilitate în abordarea literaturii muzicale destinate claviaturii, aducând un plus de valoare expresivității acestui magnific instrument.

De asemenea, tot ca o consecință a tipurilor de acordaje specifice harpei istorice, am izbutit să creez un adevărat sistem de acordaj și de preparare a harpei moderne, împrumutat de la harpa cu acțiune simplă. Acest sistem permite executarea unui repertoriu ales în prealabil care beneficiază de coarde libere (e.g. Domenico Scarlatti: *Sonata în do minor K.11 L.352*, *Sonata în Do major K.159 L.352*, *Sonata în re minor K.9 L.413*, *Sonata în si minor K.27 L449* și *Sonata în sol major K.547 L.S 28* ; Jean Philippe Rameau : *Musette en rondeau* și *Tambourin* ; Johann Sebastian Bach: *Suita I BWV.812* și de *Concertul italian BWV. 971*, *Sonata în sol minor BWV.1010*, *Sonata în mi bemol major BWV.1031*. W.A. Mozart:

---

¹ Acest tip de instrument poate cânta în opt game majore (*Mib, Sib, Fa, Do, Sol, Re, La și Mi*) și în cinci game minore (*do, sol, re, la, mi*). De asemenea, poate face posibilă enarmonia *sol#-lab* și *re#-mib*.

² Acest tip de instrument apare în Franța încă din anul 1814, invenție a lui Sebastian Erard. Mecanismul instrumentului face posibilă intonarea a trei sunete pe coardă la interval de un semiton prin acționarea dublă a unei singure pedale corespunzătoare. Dacă la *harpa organizată* se puteau efectua 128 de combinații de pedale, la cea cu acțiune dublă se pot face 2187 și ceea ce avea să fie unul dintre avantajele majore și unice ale acestei harpe, reprezintă posibilitatea de a executa nouă sunete enarmonice.

Sonatele Kurfürstin op.I, Sonata K.V.301 (293a) și Sonata K.V.304 (300e), din Sonatele Aurnhammer op.II - Sonata K.V.377). Mărturisesc că la descoperirea acestui fapt a contribuit în mare măsură Concertul pentru harpă și flaut în C Major BWV 299 de W.A. Mozart pe care l-am cântat atât în formula obișnuită, cu instrumente actuale cât și cu instrumentul pentru care a scris Mozart, harpa cu acțiune simplă.

Nu în ultimul rând acordajele și prepararea instrumentului în maniera specifică harpei istorice m-au condus la editarea într-o manieră personală a antologiei de lucrări listate în anexa finală a tezei care, în principal, manifestă o vădită finalitate didactică.

O consecință a acestei elaborări a fost inventarea unei semantici proprii pentru editarea partiturilor transcripțiilor personale în scopul realizării așa-numitelor „ștergeri”, esențiale în *acreibea* și *eucrinia* discursului muzical.

Prima parte a tezei reprezintă o călătorie în istoria harpei și descrie particularități și diversități ale instrumentului din timpuri străvechi, precum și rolul pe care îl juca în diferite culturi ancestrale. Am prezentat aici evoluția instrumentului în ultimile trei veacuri, împreună cu tendințele de perfecționare și de reinventare din contemporaneitate. Concluzia primei părți prezintă interferența tehnicilor instrumentelor vechi și a harpei moderne pornind de la magica vibrație a coardei cu multitudinea-i caracteristică de armonice, fenomen care înrudește lira antică cu toate formele de harpă existente.

După o analiză amănunțită a istoriei transcripțiilor pentru harpă (cap. al II-lea), am alcătuit un întreg capitol (al III-lea) dedicat transcripțiilor personale.

Astfel, am început cercetarea cu două texte muzicale aparținând compozitorului Jean Philippe Rameau (*Musette en rondeau et Tambourin pour Terpsichore*), destinate inițial clavecinului, pe care le-am transcris pentru harpa cu acțiune simplă și pentru harpa contemporană. Prepararea harpei moderne cu coarde mai subțiri oferă evidențierea timbrală oferită de punctul de atac pe coardă. Tonalități care nu modulează mai mult de 4 bemoli și 3 diezi se pot realiza în acest sistem. Pentru harpa istorică cu acțiune simplă, tonalitatea rămâne cea din partitura originală, *mi major* pentru *Musette en rondeau* și *mi minor* pentru *Tambourin*. Pentru harpa modernă, transpoziția cu un semiton mai jos, în *mi bemol major* pentru *Musette en rondeau* și *mi bemol minor* pentru *Tambourin* va aduce un confort benefic atât auditiv, cât și în dinamica interpretării. *Musette en rondeau* se poate cânta și pe harpa celtă în *mi bemol major*, aceasta fiind tonalitatea în care este acordat de obicei acest instrument, având astfel amplitudinea dinamică optimă.

Pentru obținerea efectului de cimpoi numit și *basse de musette* am aplicat un obiect metalic ușor, un lanț metalic subțire sau o foiță de aluminiu la baza coardei *mi VI* (mi din octava mică), care, interferat cu vibrația coardei, produce un zumzet continuu.

Pentru *Tambourin* am preluat din varianta orchestrală ritmul *ostinato* al percuției, cu ajutorul unei brățări de zurgălăi atașate la piciorul drept, procedeu care sporește aura jubiliară a interpretării.

Nu mai puțin importantă este și tehnica de stopare a sunetului, de ștergere și curățire a acestuia. Oprirea vibrației este la fel de importantă ca emiterea sunetului.

Am continuat cercetarea cu *Suita I în re minor BWV 812 de Johann Sebastian Bach* unde m-a preocupat înainte de orice evitarea suprapunerilor armoniilor și a vocilor cu care suntem atât de obișnuiți prin natura *laissez vibrer* a harpei, îndeletnicire care a devenit alfa și omega în cântat, anume o nouă școală cu poziții noi ale mâinii, digitații și ștergeri care să servească caracterului primordial al interpretării muzicii lui Bach, claritatea sunetului, aceea *ευκρίνεια* („claritate, înaltă rezoluție”) atât de râvnită în cântatul la harpă.

O altă piesă a lui Johann Sebastian Bach care mi-a stârnit interesul în maieutica transcripțiilor mele pentru harpă este *Concertul italian*. Pe lângă abordarea timbral-istorică a alegerii instrumentului, transcripția pentru harpa modernă necesită elaborarea digitațiilor, enarmoniei și a tehnicii de ștergere.

Prima parte a concertului se execută pe harpa modernă cu inovații de enarmonie, care facilitează problematica cromatismelor survenite în discursul mâinii drepte în măsurile 17-19. Redarea unui flux sonor cât mai clar pe o harpă modernă în partea I și partea a III-a este optimă pe un model „Erard gothic” din a doua jumătate a secolului al XIX-lea sau pe modele cu tabla de armonie îngustă. Aceste modele înlesnesc *eukrenia* șiragului de game din registrul grav.

Sonata K.547 (L.S.28) aparținând lui Domenico Scarlatti reprezintă pentru mine o altă motivație în arta transcripției pentru harpă. Digitația și enarmonia ajută aici extrem de mult în realizarea cromatizării. Basul este cântat în *sempre étouffez* în toate pasajele de pătrimi și doimi. Cromatisme de la măsurile 9-11 și 57-59 sunt realizate prin sunetele enarmonice. Pedalizarea se sincronizează cu replasarea degetelor în pasajele cromatice, pentru evitarea zgomotelor produse de acționarea mecanismului. *Sonata 547* de Scarlatti prezintă o scriitură care permite executarea și pe harpa cu acțiune simplă. *Transducția timbrală* între cele două instrumente este ideal înfăptuită prin vectorul muzicii lui Domenico Scarlatti. *Touché-ul* harpistic are extraordinara calitate ambivalentă de a suna totodată cald și rece.

În *Sonata I* [K.V.300^K](332) de Wolfgang Amadeus Mozart strategiile de ștergere a *apoechos*-ului și claritatea discursului se desfășoară într-un grad de densitate sporit față de lucrările prezentate anterior în această teză. Tempoul aproximativ pentru partea I rămâne la harpă același cu cel din partitura pianului, care indică valoarea pătrimii la 152. Problematika majoră a execuției este reprezentată de felul exact în care găsim cele mai bune digitații pentru a înlesni o interpretare care să păstreze caracteristica *allegro*-ului mozartian. Ritmul cu care se succed modulațiile ridică probleme de pedalizare, care fac posibilă execuția sonatei numai pe harpa modernă cu acțiune dublă. Este necesară o virtuozitate excepțională a pedalizării.

Pentru *Studiul în la bemol major* op. 25, nr. 1 de Frédéric Chopin atât tonalitatea *la bemol major* în care se desfășoară dantela ritmică de sextolete la mâna dreaptă, cât și *design*-ul vălurit al arpeggiilor ascendent–descendente de la mâna stângă sugerează o scriitură care inspiră împrumutarea partiturii din zona timbrală a pianului în cea a harpei, dezvăluind de la început posibilități de dublare a sursei rezonatoare, prin folosirea sunetelor enarmonice, rezolvând astfel o serie de probleme de acuratețe în succesiunea de arpegii duble, procedeu care creează efectul obținut prin executarea acestora la două harpe care cântă simultan. Arhitectura armonică și procesul modulatoriu care acompaniază melodia permit claritatea sferelor tonale, negenerând suprapuneri armonice nefirești paletei armonice chopiniene. Exceptând poziția strânsă a acordului *do major* în măsura 23 pe timpul 1 și în măsura 24, toate celelalte stări ale acordurilor sunt poziții largi, ceea ce oferă harpei „respirația” de care are nevoie în registrul mediu și grav, justificând astfel alegerea transcripției și din punct de vedere armonic. Consider că studiul chopinian tălmăcit pe strunele harpei reprezintă o capodoperă care înobilează repertoriul instrumentului.

Lăsând în urmă principalele rezultate ale cercetării mele pe care acum doar le-am enumerat succint, pot spune că această lucrare se adresează atât studenților care doresc să aprofundeze studiul harpei, cât și harpiștilor profesioniști care evoluează în orchestre. Toate strategiile descrise în această lucrare își găsesc aplicabilitate în practica orchestrală, începând cu maniera de acordaj și mergând până la scordatură și enarmonie.

Antologia de transcripții (D. Scarlatti, J. Ph. Rameau, J.S. Bach și W.A. Mozart) anexată acestei lucrări reprezintă un gest de grațitudine închinat dascălilor mei Liana Pasquali și Ion Ivan-Roncea, mentori care m-au condus și inspirat pe parcursul călătoriei mele pe calea muzicii.

BIBLIOGRAFIE

Dicționare și enciclopedii

- Dicționar de termeni muzicali*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988.
- Dicționar analogic și de sinonime*. Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978
- Dicționar enciclopedic român*. Academia Republicii Populare Române. Ed. Politică, București, 1962
- Dicționarul de estetică generală*, Editura Politică, București, 1972
- Dicționar ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, Editura Academiei R.S.R., București, 1982
- Dicționar de neologisme*, Editura Științifică, București, 1966
- Enciclopedie de filosofie și științe umane*, Editura All Educational, București, 2004
- Mic dicționar filozofic*, Editura Politică, București, 1973
- Mic dicționar de terminologie lingvistică*, Editura Albatros, București, 1980
- Îndreptar ortografic, ortoepic și de punctuație*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2001
- Harvard Dictionary of Music*. Second Edition, The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, 1972.
- Larousse. Dictionnaire de la Musique. Science de la Musique*. Editure Bordas, Paris, 1976.
- Larousse. Dicționar de mari muzicieni*. Editura Univers Enciclopedic, București, 2000.
- The Bartók Companion*. Editura Faber and Faber, Londra, 1993.
- The Dictionary of Composers and their Music*. Eric Gilder Wings Books N.Y. 1985.
- The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, Ed. MacMillian and Co. Ltd, London, 2000.
- The New Grove Dictionary of Music and Musicians*. Second Edition edited by Stanley Sadie, Macmillan, 2001.
- Vocabulario pratico della musica*, Editura Atlantis – Schott, Mainz, 2000

Cărți, articole și cronici

- Alexandrescu, Romeo, *Claude Debussy*, Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor din R.P.R., București, 1962

- Andreescu, Horia, *Arta dirijorală*, Editura Universității Naționale de Muzică, București, 2005
- Andriesei, Petru, *Arta Conducerii muzicale*, Editura U.N.M.B., București
- Bărbuceanu, Valeriu, *Dicționar de instrumente muzicale*, Editura Teora, București, 1999
- Benet Sella, Gillian, *The Debussy Dances*, World Harp Congress Review, Spring 1999, New York
- Bentoiu, Pascal, *Gândirea muzicală*, Editura Muzicală, București, 1975
- Bentoiu, Pascal, *Imagine și sens*, Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor, București, 1973
- Berger, Wilhem Georg, *Mozart – Cultură și stil*, Editura Muzicală, București, 1991
- Berger, Wilhem Georg, *Clasicismul de la Bach la Beethoven*, Editura Muzicală, București, 1990
- Berger, Wilhem Georg, *Estetica sonatei clasice*, Editura Muzicală, București, 1981
- Blassel, Silvian, *Claude Debussy, Letters choisies en rapport avec la harpe*, Bulletin de l'Association Internationale des Harpistes et Amis de la Harpe, Automne-Hiver 2007, Paris
- Boboc, Alexandra, *Cunoaștere și comprehensiune*, Editura Paidea, București, 2001
- Brandenburg, Daniel, *Prezentare CD Arte Nova Classics*, Mozart, Boieldieu, Dussek, Muzic for Harp, 1996
- Bratin, Jack, *Calendarul muzicii universale*, Editura Muzicală, București, 1966
- Breazul, George; Drăgoi, Sabin, *Carte de Cântec*, Editura Scrisul românesc, Craiova
- Bugeanu, Constantin, *Perspectivile creatoare ale actului dirijoral*, Revista Muzica, nr.9, București, 1987
- Bughici Dumitru, Gheciu Diamandi, *Formele și genurile muzicale*, Editura Muzicală, București, 1962
- Bughici, Dumitru, *Dicționar de forme și genuri muzicale*, Editura muzicală, București, 1978
- Bughici, Dumitru, *Dicționar de forme și genuri muzicale*, Editura Muzicală, București, 1978
- Bulletin de l'Association Internationale des Harpistes et Amis de la Harpe*, Printemps, 1985, Conference de Maurice Ravel
- Bughici, Dumitru, Gheciu, Diamandi, *Formele și genurile muzicale*, Editura Muzicală, București, 1962

- Celibidache, Sergiu, *Discuție cu Sergiu Celibidache despre viața muzicală de azi*, Interviu, în *Das Orchester*, nr. 5/mai 1976, Editura Schott's Sohne, Mainz
- Celibidache, Sergiu, *Despre fenomenologia muzicală*, Ed. Triptichon, Munchen, 2001
- Chailley, Jaques, *40000 ani de muzică*, Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor din România, București, 1995
- Ciocan, Dinu, *O teorie semiotică a interpretării muzicale*, Editura Universității Naționale de Muzică, București, 2005
- Ciocan, Dinu; Rădulescu, Antigona, *Studii de muzicologie*, vol. XXI, Ed. Muzicală, București, 1989
- Cosma, Viorel, *Sergiu Celibidache: Concertul de adio*, Ed. ARC – 2000, București, 1998
- Crețu, Viorel, *Analize interdisciplinare în domeniul artei sunetelor*, Casa Editorială ODEON, București,
- Cristian V., *Viata si opera lui W.A. Mozart*, Editura Muzicală, București, 1958
- Denizeau, Gerard, *Să înțelegem și să identificăm genurile musicale*, Editura Meridiane, București, Larousse, traducere de Cristina Popescu, 2000
- Damase, Jean-Michel, "A propos de Micheline Kahn," *Bulletin de l'Association Internationale des Harpistes et Amis de la Harpe*, Automne-Hiver 2006, Paris
- Debussy, Claude, *Domnul Croche antidiletant*, Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor din R.P.R., București, 1965
- Dobronic-Mazzoni, Rajka, *The Harp*, Ed. Graficki zavod Hrvatske, Zagreb, 1989
- Dorian, Frederick, *The History of Music in Performance*, W.W. Norton & Company, Inc. Publishers, New York, 1971
- Eco, Umberto, *Tratat de semiotică generală*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982
- Eco, Umberto, *Limitele interpretării*, Editura Pontica, Constanța, 1996
- Folkierski, Wladyslaw, *Între clasicism și romantism*, Editura Meridiane, București, 1982
- Gheciu, Radu, *Mozart*, Editura Muzicală, București, 1970
- Gheciu, Radu, *Informația Bucureștiului*, 10 mai 1961
- Ginastera, Alberto, *Official Biography*, The Columbia Encyclopedia, Columbia University Press, Sixth Edition, 2007
- Giuleanu, Victor, *Ritmul în creația muzicală clasică*, Editura Muzicală, București, 1990
- Giuleanu, Victor, *Tratat de teoria muzicii*, Editura Muzicală, București, 1986
- Harnoncourt, Nikolaus, *Le discours muzical*, Editura Gallimard, 1984

- Heidegger, Martin, *Problemele fundamentale ale fenomenologiei*, Editura Humanitas, București, 2006
- Hoffman, Alfred, *România liberă*, 14 mai 1961
- Iliuț, Vasile, *O carte a stilurilor muzicale*, Volumul I. Editura Academiei de Muzică, București, 1996
- Ingarden, Roman, *Studii de estetică*, Editura Univers, București, 1978
- Ionescu, Florin, *Interviu cu dirijorul Cristian Mandeal*, Jurnal de festival, București, 12 octombrie 2005
- Iorgulescu, Adrian, *Timpul și comunicarea muzicală*, Editura Muzicală a Uniunii compozitorilor și muzicologilor din România, București, 1991
- Jamet, Pierre, "Souvenirs sur Claude Debussy," *Bulletin de l'Association Internationale des Harpistes et Amis de la Harpe*, Printemps 1985, Paris
- Köchel Verzeichnis, Veb Breitkopf & Hartel Musikverlag, Leipzig, 1961
- La musique, Librairie Larousse, Paris, 1965
- Lockspeiser, Edward, *Debussy, His Life and Mind*, vol. 2, Ed. London – Cassell, 1965
- Long, Margueritte, *La pian cu Claude Debussy*, Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor din România, București, 1968
- Manoleanu, Remus, *Paradigme ludice în muzica românească* Editura U.N.M.B., București, 2008
- Marson, John, *United Kingdom Harp Association Magazine*, London, 1992
- Moraru, Mariana, *Dicționar de forme și genuri muzicale*, Editura Epigraf, Chișinău, 1998
- Moș, Diana, *Introducere în hermeneutica discursului muzical*, Editura Universității Naționale de Muzică București, 2008
- Mozart, *Scrisori*, Ed. Humanitas, București, 2007
- Niculescu, Stefan, *Reflecții despre muzică*, Editura Muzicală, București, 1981
- Nemescu, Octavian, *Capacitățile semantice ale muzicii*, Editura Muzicală, București, 1983
- Oprescu, G., *Considerații asupra artei moderne*, Editura Meridiane, București, 1969
- Oprescu, G., *Manual de istoria artei postimpresionismului*, Ed. Meridiane, București, 1986
- Osborn Kevin, Burgess L. Dana, *Ghid esențial de mitologie clasică*, traducere din limba engleza Renata Tatomir, Editura Paralela 45, București, 2006
- Pepelea, Roxana, *Modalismul în creația lui Paul Constantinescu*, Universitatea Națională de Muzică București, 2005
- Papu, Edgar, *Despre stiluri*, Editura Eminescu, București, 1986

- Pascadi, Ion, *Artă și civilizație*, Editura Meridiane, București, 1976
- Pascal, Bentoiu, *Gândirea muzicală*, Editura Muzicală, București, 1975
- Pascal, Bentoiu, *Imagine și sens*, Editura Universității Naționale de Muzică, București, 1971
- Pașcu-Rădulescu, Dorel, *Drumul spre interioritate*, Editura U.N.M.B., 2006
- Pașcu-Rădulescu, Dorel, *Esența fenomenului sonor muzical*, Editura AGIR, București, 2000
- Pincherle, Marc, *Lumea virtuozilor*, Editura Muzicală a U.C. din R.S.R., București, 1968
- Ravel, Maurice, *Lettres ecrites, entretiens, reunis, presents et annotes par Arbie Orenstein*, Sans lieu, 1989, Harmoniques Flammarion, ISBN 2-08-066103-5
- Rensh, Roslyn, *Harps & Harpists*, Editura Indiana University Press, Bloomington and Indianapolis, 1964
- Ricoeur, Paul, *Despre interpretare*, Editura Trei, București, 1998
- Riemann, Hugo, *Dictionnaire de musique*, Editura Payot, Paris, 1931
- Rolland, Romain, *Călătorie în țara muzicii*, Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor din România, București, 1964
- Sandu-Dediu, Valentina, *Studii de stilistică și retorică muzicală*, Editura Universității de muzică din București, 1999
- Schleiermacher, F.D.E., *Hermeneutica*; Râmbu, Nicolae, „Studiu introductiv,” Editura Polirom, Iași, 2001
- Schonberg, Harold C., *Viețile marilor compozitori*, Editura Lider București, 1996
- Schroeder, Beatrice Rose, *The Harp in the Orchestra*, Maurice Ravel – Introduction et Allegro, Copyright by Beatrice Rose Schroeder, Huston, Texas, 2002
- Scurtulescu, Dan, *Calea transcendențială a muzicii*, Editura Ararat, 2000
- Seashore, Carl E., *Psychology of Music*, Dover Publications, Inc., New York, 1967
- Seche, Luiza, Seche Mircea, *Dicționar de sinonime al limbii române*, Editura Academiei Române, București, 1982
- Sedlmayer, Hans – *Epoci și opere – Studii de istoria și teoria artei*, vol II, Traducere de Mircea Popescu, Editura Meridiane, București, 1991
- Soreanu, Șerban, *Johannes Brahms. Muzica de cameră cu pian*, Editura Muzicală, București, 1990
- Stendhal, *Viețile lui Haydn, Mozart și Metastasio*, traducere de Bogdan Moroianu, Editura Muzicală, București, 1974

- Stravinski, Igor, *Poetica muzicală*, Editura Muzicală a Uniunii compozitorilor din România, București, 1967
- Ștefănescu, Ioana, *O istorie a muzicii universale*, vol. I, II, III, Editura Fundației culturale române, București, 1998
- Știopul, Savel, *România văzută de sus*, Editura Romprint, București, 2007
- Teodorescu-Ciocânea, Livia, *Tratat de forme și analize muzicale*, Editura Muzicală, București, 2005.
- Timaru, Valentin, *Dicționar noțional și terminologic*, Editura Universității din Oradea, 2004
- Tomescu, Vasile, *Paul Constantinescu*, Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor, București, 1967
- Umbach, Klaus, *Celibidache – celălalt maestru*, Editura Vivaldi, București, 1998
- Vianu, Tudor, *Estetica*, Editura pentru literatură, București, 1986
- Vieru, Anatol, *Cuvinte despre muzică*, Editura Cartea românească, București, 1993
- Vlad, Ulpiu, *Determinări selective în poetica viselor*, Editura Muzicală, București, 2005
- Watkins, David, *Maurice Ravel, Introduction et Allegro (I), Harpa*, Nr. 13, Spring 1994, Dormach, Switzerland
- Watkins, David, *Maurice Ravel, Introduction et Allegro (I), Harpa*, Nr. 14, Summer, 1994, Dormach, Switzerland
- Weidensaul, Jane, *Nicanor Zabaleta*, American Harp Jurnal, Winter, 1980
- Weinberg, Ion, *Mozart*, Editura Muzicală, București, 1968
- Zingel, Hans Joachim, *Harp Music in the Nineteenth Century*, Indiana University Press, Bloomington and Indianapolis, 1992